

**Stowarzyszenie
Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej**

**Forma aktu notarialnego
85 lat praktyki**

Aleksander Oleszko

Warszawa 2019

**Stowarzyszenie
Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej**

**Forma aktu notarialnego
85 lat praktyki**

Aleksander Oleszko

Komitet redakcyjny: Anna Dańko-Roesler, Jacek Przetocki, Radosław Pastuszko

Warszawa 2019

SPIS TREŚCI**Wykaz skrótów**

1. Źródła prawa
2. Czasopisma
3. Piśmiennictwo

Wprowadzenie**Od przeszłości do przyszłości notariatu polskiego****Jacek Przetocki, wiceprezes Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej, notariusz w Chelmie: Adaptacja polskiego notariatu w przestrzeni wolności i bezpieczeństwa prawnego**

1. Rys retrospektywny
2. Historyczna zmienność przestrzeni wolności gospodarczej a trwałość funkcjonowania notariatu
3. Ustrojowe i prawne sprawowanie jurysdykcji prewencyjnej (współczesnej jurysdykcji krajowej) instytucjonalną podstawą akceptacji notariatu w porządku prawnym państwa
4. Odpowiedzialność samorządu notarialnego w sprawowaniu konstytucyjnej pieczy zapewniającej byt prawny notariatu w wymiarze publicznoprawnym i indywidualnym
5. Okazjonalne wydawnictwa Stowarzyszenia kierunkiem kształtowania praktyki notarialnej w przestrzeni krajowej oraz unijnej. Między prakseologią a legislaturą.
 - 5.1. Ogólnopolski miesięcznik „Rejent”
 - 5.2. Okazjonalne wydawnictwa Stowarzyszenia poświęceniem notarialnej aktywności w obszarze nauki i praktyki

ROZDZIAŁ I. URZĄDZENIE NOTARIATU AGENDĄ MIĘDZY DZIAŁALNOŚCIĄ PAŃSTWA A JEDNOSTKĄ W ZAPEWNIENIU JURYSDYKCJI PREWENCYJNEJ W WYMIARZE PUBLICZNYM ORAZ OSOBISTYM

1. Między unifikacją a kodyfikacją prawa notarialnego
2. Poszukiwanie rozwiązań ustrojowych prawa notarialnego
3. Łaciński model notariatu zunifikowanego a jego współczesna „prywatyzacja”, „reprivatyzacja”

ROZDZIAŁ II**INSTYTUCJA NOTARIATU W USTROJU PAŃSTWA**

1. Unifikacja notariatu publicznego w procesie kształtowania współczesnej instytucji w systemie państwa
2. Trwałość i zmienność funkcjonowania notariatu w ochronie interesu publicznego i prywatnego uczestników obrotu prawnego
 - 2.1. Znaczenie oddziaływania notariatu w wymiarze ustrojowym oraz gwarancji stabilności zapewnienia ochrony interesu publicznego i prywatnego
 - 2.1.1. Notariat gwarantem zachowania nieprzerwanej formy aktu notarialnego od 1934 r.
 - 2.1.2. Przenikanie klasycznych czynności notarialnych z postępowaniem cywilnym przekazanym kompetencji państwowego notariatu w sprawach spadkowych, nakazowych, upominawczych i wieczystoksięgowych. Między ideologicznym a praktycznym funkcjonowaniem notariatu

- 2.1.3. Reglamentacja obrotu powszechnego przejawem ograniczenia formy aktu notarialnego (R. Pastuszko)
3. Przekazanie działalności państwa spraw niewymagających rozstrzygnięcia sporu o prawo z zachowaniem nadzoru nad jego przestrzeganiem
4. Między prawomocnością a legalnością działania państwa w warunkach funkcjonowania notariatu

ROZDZIAŁ III

WZORCE OSOBOWOŚCIOWE PRZEDSTAWICIELI NAUKI I PRAKTYKI W KSZTAŁTOWANIU ZUNIFIKOWANEGO PRAWA NOTARIALNEGO (R. Pastuszko)

1. Maurycy Allerhand
2. Stefan Breyer
3. Jakub Glass
4. Władysław Leopold Jaworski
5. Marian Kurman
6. Jan Jakub Litauer
7. Wiktor Natanson
8. Seweryn Szer
9. Romuald Szytk

ROZDZIAŁ IV

WYBÓR PIŚMIENICTWA NOTARIALNEGO OD UNIFIKACJI DO WSPÓŁCZESNOŚCI NOTARIATU (R. Pastuszko)

1. Zasadnicze motywy wyodrębnienia notariatu z etatyzmu państwa i zapewnienie wolności gospodarczej
 - 1.1. W. L. Jaworski, *O potrzebie notariatu*
 - 1.2. W. L. Jaworski, *Problem notariatu*
2. Poszukiwanie rozwiązań przyszłości instytucji notariatu
 - 2.1. J. J. Glass, *Rzut oka na polską ustawę notarialną*
 - 2.2. J. J. Glass, W. Natanson, *Zasady przewodnie prawa o notariacie*
 - 2.3. W. L. Jaworski, *Podstawy ustrojowe notariatu*
3. Aksjologiczne podstawy trwałości komentarzy rozp. z 1933 r. autorstwa M. Allerhanda, J. Glassa - W. Natansona, S. Szera do artykułów 1, 63 - 65, 81-84, 87-88, 104-105
4. Wybrany przegląd dyskusji wokół rozp. 1933 r.
 - 4.1. *Notariat polski na przełomie dziejowym* (oprac. redakcyjne)
 - 4.2. S. Stein, *Ogólna charakterystyka nowej ustawy notarialnej*
 - 4.3. W. Natanson, *Stanowisko notariusza na tle ustrojowym według polskiego prawa o notariacie*
 - 4.4. S. Stein, *Prawo o notariacie w świetle dwuletniej próby życia*
 - 4.5. Istota i waga funkcji notariatu. Głosy rzeczników świata prawniczego. Oświadczenie wiceministra sprawiedliwości Stefana Sieczkowskiego. Ankieta redakcyjna Przeglądu Notarialnego
5. Instytucjonalne rozwiązania determinujące ustrój zunifikowanego notariatu
 - 5.1. M. Kurman, *Sprawa przymusu notarialnego*
 - 5.2. S. Breyer, *Przymus notarialny w ogniu krytyki*
 - 5.3. W. L. Jaworski, *Reforma notariatu*
6. Motywy projektu ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie
7. Polska myśl prawnicza w kształtowaniu zunifikowanego i współczesnego notariatu w 85. rocznicę instytucji zaufania publicznego w porządku prawnym państwa

ROZDZIAŁ V USTROJOWE ORAZ PRAWNE USYTUOWANIE ZUNIFIKOWANEGO NOTARIATU W TWORZENIU SYSTEMU WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

(A. Oleszko, R. Pastuszko)

1. Motywy inicjujące odrębność i jednorodność funkcjonowania notariatu w ramach sprawowanego nadzoru państwa
2. Aksjologiczny wpływ Komisji Kodyfikacyjnej z 1919 r. na orzecznictwo notarialne
 - 2.1. Status ustrojowy notariusza powołanego do dokonywania czynności wchodzących w zakres działalności państwa a sprawowany nadzór władzy publicznej
 - 2.2. Przymus notarialny zachowaniem porządku prawnego państwa
 - 2.3. Forma aktu notarialnego gwarancją pewności prawnej wyposażona w odrębną moc dokumentu urzędowego (publicznego)
3. „Urzędowa” wykładnia prawa notarialnego

ROZDZIAŁ VI PUBLICZNOPRAWNY CHARAKTER POWOŁANIA KONSTITUJĄCY KOMPETENCJE NOTARIUSZA

1. Publicznoprawne zdarzenie powołania na notariusza i wyznaczenie siedziby kancelarii
2. Powołanie publicznoprawnym wymogiem wyznaczenia *sub specie* kompetencji regulowanego zawodu notariusza
3. Powołanie sposobem wyrażenia woli ustawodawcy konstrukcji przymusu notarialnego oraz sprawowania jurysdykcji prewencyjnej (jurysdykcji krajowej). Konstytucyjne kryteria funkcjonowania instytucji notariatu.
4. Urzędowe wyznaczenie siedziby kancelarii notarialnej przedmiotowym elementem aktu powołania
5. Dokonywanie czynności notarialnej przejawem partycypacji notariusza w kształtowanie porządku prawnego

ROZDZIAŁ VII PRAWNIE REGLAMENTOWANE KOMPETENCJE DETERMINOWANE CHARAKTEREM STATUSU PRAWNEGO NOTARIUSZA ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM AKTU NOTARIALNEGO

1. Notariat w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej
 - 1.1. Kierunki koncentracji orzecznictwa między regulowaną swobodą przedsiębiorczości zawodowej a sprawowaniem jurysdykcji prewencyjnej w ochronie interesu ogólnego w państwach UE
 - 1.2. Wymóg posiadania obywatelstwa kandydata na notariusza w świetle standardów UE
 - 1.3. Autonomiczne (unijne) rozumienie pełnienia przez notariusza funkcji ochrony interesu ogólnego w sprawach pozasądowej ochrony prawnej
2. Notariat w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego
 - 2.1. Konstytucyjne kryteria legalności prawa notarialnego
 - 2.2. Nieefektywne orzecznictwo sądownictwa zwykłego w zakresie konkretyzacji podmiotowej notariusza a wyznaczone przez Trybunał Konstytucyjny regulowane zawody prawnicze
3. Notariat w orzecznictwie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego
 - 3.1. Sytuacja prawna notariusza – uczestnika postępowania notarialnego natury cywilnoprawnej
 - 3.2. Charakter oraz moc urzędowa aktu notarialnego
4. Notariat w orzecznictwie Sądu Najwyższego – Izby Karnej

- 4.1. Prawnokarna ochrona obrotu cywilnoprawnego a zasadność penalizacji notariusza jako funkcjonariusza publicznego
- 4.2. Prawnokarna kwalifikacja czynu notariusza z powodu sporządzenia aktu notarialnego na szkodę interesu prywatnego lub publicznego
5. Notariat w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego
 - 5.1. Prawna kwalifikacja zawodu notariusz oraz członka samorządu notarialnego
 - 5.2. Domniemania aktu notarialnego w postępowaniu sądowoadministracyjnym

ROZDZIAŁ VIII

ZRÓŻNICOWANY KATALOG CZYNNOŚCI NOTARIALNYCH W TZW. OBRODIE NOTARIALNYM ORAZ JURYSDYKCYJNYM

1. Unifikacja prawa notarialnego proceduralnym regulatorem oraz materialnoprawnym wymogiem zróżnicowanych zdarzeń prawnych
 - 1.1. Autonomia instytucji notariatu proceduralnym zapewnieniem dokonywania czynności notarialnych
 - 1.2. Subsydialny charakter postępowania notarialnego wobec dokumentu notarialnego w przestrzeni jurysdykcyjnej obrotu prawnego
2. *Numerus clausus* czynności notarialnych
 - 2.1. Podstawa prawna katalogu czynności notarialnych a dokonanie czynności *in casu*
 - 2.2. *Ratio legis* sekwencyjnego konstruowania rodzaju czynności notarialnych
 - 2.2.1. Funkcjonalne związki zbiorczego formułowania czynności notarialnych a ich konkretyzacja rodzajowa
 - 2.2.2. Zróżnicowane kompetencje postępowań notarialnych w uprzedmiotowieniu rodzajowym czynności notarialnej w obrocie prawnym
3. Legitymacja dowodowa dokumentów notarialnych w obrocie jurysdykcyjnym
 - 3.1. Złożenie e-wniosku wraz z dokumentami stanowiącymi podstawę wpisu w księdze wieczystej
 - 3.2. Tryb dowodowy notarialnych poświadczeń spadkowych
 - 3.3. Podejmowanie czynności związanych z zarządem sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej

ROZDZIAŁ IX

ZNACZENIE, CHARAKTER ORAZ FUNKCJE POSTĘPOWANIA NOTARIALNEGO AUTONOMICZNYM PRZEJAWEM STOSOWANIA PRAWA

1. Notariusz indywidualnym wykonawcą stosowania prawa
2. Notariusz adresatem szczególnych wymagań zawodowych „braku wątpliwości”, „powzięcia wątpliwości”, „uzasadnionych wątpliwości” zakazem stosowania prawa

ROZDZIAŁ X

FORMA AKTU NOTARIALNEGO INSTYTUCJONALNĄ EGZEMPLIFIKACJĄ POSTĘPOWANIA NOTARIALNEGO NA PRZYKŁADZIE PRAKTYKI NOTARIALNEJ, ADMINISTRACYJNEJ ORAZ SĄDOWEJ (A. Oleszko, R. Pastuszko)

1. Postępowanie notarialne gwarancją równorzędności stron
 - 1.1. Oświadczenia woli stron samoistną podstawą zachowania formy aktu notarialnego a „związanie” notariusza decyzją administracyjną przy sporządzeniu aktu notarialnego
 - 1.2. Postępowanie notarialne gwarancją równorzędności stron czynności notarialnej charakterystyczną cechą udokumentowanego w akcie notarialnym stosunku cywilnoprawnego
 - 1.3. Administracyjne stadium przygotowawcze w sprawach cywilnych a udokumentowane w akcie notarialnym „inne stwierdzenia zamieszczone z ustawy lub z woli stron”

- 1.4. Zakaz zastępowania jednej formy szczególnej ad solemnitatem formą aktu notarialnego (i odwrotnie) pod rygorem bezwzględnej nieważności każdej z tych czynności prawnych
2. Oczywiście wadliwa decyzja administracyjna podstawą odmowy sporządzenia aktu notarialnego
3. Unijne zasady praworządności i przejrzystości postępowania notarialnego wobec niektórych instrumentów rynkowych przeciwnych konkurencji zawodu notariusza